

Fimmtudaginn 11. febrúar 1993.

Nr. 287/1991. **María J. Sigurðardóttir**

(Sigurmar K. Albertsson hrl.)

gegn

Ásgeiri Þór Árnasyni

(Hilmar Ingimundarson hrl.).

Áskorunarmál. Skuldabréf. Skjalafals.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Hjörtur Torfason og Pétur Kr. Hafstein.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 5. júlí 1991 að fengnu áfrýjunarleyfi 28. júní sama ár á grundvelli þágildandi 4. mgr. 20. gr. laga nr. 75/1973 um Hæstarétt Íslands. Gerir hún þær dómkröfur, að hin áfrýjaða áritun á áskorunarstefnu á bæjarþingi Reykjavíkur 13. október 1989 verði felld úr gildi og hún sýknuð af kröfum stefnda í málinu. Hún krefst og málskostnaðar fyrir Hæstarétti úr hendi stefnda.

Stefndi krefst staðfestingar á hinni áfrýjuðu áritun og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Áfrýjandi hefur lagt ný gögn fyrir Hæstarétt.

Hinn 28. ágúst 1989 gaf Ásgeir Þór Árnason héraðsdómslögmaður, stefndi í máli þessu, út áskorunarstefnu og gerði kunnugt, að „félagið“ þyrfti að höfða mál á hendur Pétri Sigurðssyni, kt. „31071-4349“, Bryndísi Friðgeirsdóttur, kt. 260346-2619, og Maríu Jóhönnu Sigurðardóttur, kt. 031265-3129, öllum til heimilis að Unufelli 20 í Reykjavík, til greiðslu in solidum á skuld, að fjárhæð 229.768 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 5. júlí 1989 til greiðsludags auk málskostnaðar. Væri skuld þessi samkvæmt skuldabréfi, út gefnu 11. maí 1989 af stefnda Pétri Sigurðssyni til handhafa, að fjárhæð 220.000 krónur, en stefnandi hefði eignast það „fyrir eyðuframsal“. Skuldina hefði átt að greiða með 18 afborgunum á eins mánaðar fresti, í fyrsta sinn 5. júlí 1989, og bera hæstu vexti, sem heimilt væri að taka af sambærilegum skuldabréfum á hverjum tíma, upphaflega 27,6% ársvexti. Næmi stefnufjárhæðin höfuðstól bréfsins að viðbættum samningsvöxtum til fyrsta gjalddaga. Stefndu Bryndís Friðgeirs-

dóttir og María J. Sigurðardóttir hefðu tekist á hendur sjálfskuldar-ábyrgð á skuldinni með áritun á skuldabréfið. Vegna vanskila væri skuldin öll í gjalddaga fallin frá og með fyrsta gjalddaganum samkvæmt ákvæðum skuldabréfsins og málsókn óhjákvæmileg. Bæri að reka málið samkvæmt XVII. kafla laga nr. 85/1936 um meðferð einkamála í héraði í samræmi við áskilnað í bréfinu. Stefnuna undirritaði lögmaðurinn sjálfur „f. h. stefnanda“.

Samkvæmt vottorði stefnuvotta Reykjavíkur var stefna þessi birt 6. september 1989 að Unufelli 20 fyrir Bryndísi Friðgeirsdóttur vegna hennar sjálfrar og þeirra Péturs og Maríu. Málið var síðan þingfest á bæjarþingi Reykjavíkur 5. október 1989, eins og boðað var í stefnunni. Enginn hinna stefndu sótti þing, og var málið tekið til áritunar. Lauk málinu með því hinn 13. sama mánaðar, að Bergþór Magnússon, fulltrúi yfirborgardómara, áritaði stefnuna á þessa leið:

„Stefnukröfur máls þessa og kr. 36.400,- í málskostnað, þ. m. t. söluskattur, eru aðfararhæfar frá dagsetningu áritunar þessarar. Vextir af málskostnaði án söluskatts reiknast frá 15. degi frá áritun þessari skv. III. kafla vaxtalaga.“

Umrætt skuldabréf var lagt fram við þingfestinguna. Er það ritað á prentað form, án þess að tilgreint sé í viðeigandi línu, hver teljist skuldareigandi, þ. e. nafngreindur aðili eða handhafi. Þá er og eyða, þar sem ráðgerð er tilgreining þess, hver sé upphaflegur vaxtafótur hinna breytilegu vaxta, sem lýst er í prentuðum texta bréfsins. Á bréfinu er nafn áfrýjanda handritað á tveimur stöðum, innan meginmálsins og undir ábyrgðaryfirlýsingu neðanmáls, og er nafnúmer hennar einnig ritað á fyrri staðnum. Eins er um hinn ábyrgðarmanninn, en úr skriftinni á nafni hennar verður þó ekki lesið, að hún sé Friðgeirsdóttir. Ekkert framsal er ritað á bréfið.

Fram er komið, að fyrrnefndur Pétur Sigurðsson er uppeldisbróðir áfrýjanda og að Bryndís Friðgeirsdóttir, sem einnig var nefnd til í stefnunni, er móðir hennar og heitir Bryndís Friðþjófsdóttir réttu nafni. Áttu þau öll heimili að Unufelli 20. Áfrýjandi kveður móður sína hafa haft samband við stefnda vegna málsins, áður en til áfrýjunar kom, en sjálf hafi hún ekki gert það.

Samkvæmt skýrslu Rannsóknarlögreglu ríkisins, sem fram er lögð hér fyrir dómi, kom móðir áfrýjanda þangað 5. júlí 1990 og skýrði

frá því, að nöfn þeirra Maríu á fyrrgreindu skuldabréfi væru rituð í heimildarleysi. Hefði sonur sinn, útgefandi bréfsins, sjálfur falsað nöfnin og viðurkennt það fyrir sér haustið 1989. Hinn 18. september 1990 gekkst Pétur Sigurðsson við því fyrir rannsóknarlögreglunni að hafa ritað skuldabréfið og falsað á það nöfn mæðgnanna sem ábyrgðarmanna, en síðar fengið tvo kunningja sína til að rita á það sem vitundarvotta. Með dómi sakadóms Reykjavíkur 5. febrúar 1991 á grundvelli ákæruskjals ríkissaksóknara 14. janúar 1991 var það staðfest, að Pétur hefði orðið sekur um brot gegn 1. mgr. 155. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 með þessu atferli og honum dæmd refsing fyrir.

Áfrýjandi reisir kröfur sínar í máli þessu á því, að nafn sitt sé falsað með fyrrgreindum hætti á skuldabréfinu, sem er grundvöllur að málshöfðun stefnda gegn henni.

Stefndi andmælir því ekki, að fölsun á skuldabréfinu hafi átt sér stað, en telur mótbáru áfrýjanda þess vegna vera of seint fram komna, og séu ekki skilyrði til þess samkvæmt 45. gr. laga nr. 75/1973, að hún verði höfð uppi hér fyrir dómi. Sjálfur hafi hann ekki fengið vitneskju um þessa mótbáru fyrr en við áfrýjun málsins. Hafi áfrýjandi með aðgerðaleysi sínu firrt sig heimild til að bera fölsunina fram sem sýknuástæðu.

Fölsunarmótbáru verður við komið í máli sem þessu, sbr. c-lið 1. mgr. 208. gr. laga nr. 85/1936 og nú 118. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Telja verður, að það ylli áfrýjanda verulegum réttarspjöllum, ef ekki yrði heimilað að taka mótbáru hennar til úrlausnar fyrir Hæstarétti, eins og hún hefur leitað eftir. Að virtum öllum atvikum þykja ákvæði 45. gr. laga nr. 75/1973 ekki standa því í vegi, að vörn þessi komist hér að.

Samkvæmt því, sem fyrr var rakið, verður að leggja til grundvallar í málinu, að nafn áfrýjanda hafi verið falsað á skuldabréf það, sem málsóknin er á reist. Ber því að fella hina áfrýjuðu áritun úr gildi, að því er áfrýjanda varðar, og sýkna hana af kröfum stefnda í málinu.

Samkvæmt 231. gr. laga nr. 85/1936 bar héraðsdómara að gæta þess, er hann tók áskorunarstefnu stefnda til áritunar, að málátilbúnaði hans væri í engu áfátt, sbr. og 2. mgr. 118. gr. laganna. Eins og stefnan var orðuð, varð ekki af henni ráðið, hver væri stefn-

andi málsins. Þá var atvikalýsing í stefnunni ekki að öllu leyti í samræmi við skuldabréfið, sem á var byggt. Meðal annars mátti sjá, að nafnið „Bryndís Friðgeirsdóttir“ væri ekki að finna á skjalinu, og á því var ekki framsal með þeim hætti, er um gat í stefnunni. Hefði dómariinn átt að hafna áritun á stefnuna án nánari skýringa eða vísa henni frá dómi. Áfrýjandi hefur bent á þessa annmarka, en gerir ekki kröfur vegna þeirra.

Rétt er eftir atvikum, að málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti falli niður.

D ó m s o r ð:

Áfrýjandi, María J. Sigurðardóttir, á að vera sýkn af kröfum stefnda, Ásgeirs Þórs Árnasonar, í máli þessu.

Málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti fellur niður.
